



**Specialisatie vrijeschoolonderwijs**  
*2011-2013*



<b>INHOUD</b>		<b>pagina</b>
1	Voorwoord	3
2	Algemene studie-informatie	4
	• opleidingsplan	4
	• 8 leraarsbekwaamheden	5
	• kernkwaliteiten	5
	• toelating	5
	• certificering	6
	• werkwijze	6
	• stages	7
	• schema	8
	• personele bezetting	9
	• beoordeling	9
	• studielast	11
	• financiën	11
	• literatuur	11
	• adressen studieleiding	12
	• globaal programma 2011-2012	14
3	Stage opleidingsboek	16



## 1 VOORWOORD

Hogeschool Helicon is een midden in de maatschappij staande onderwijsinstelling voor hoger onderwijs. De hogeschool verzorgt drie lerarenopleidingen: Pabo Hogeschool Helicon in Zeist, docent dans/euritmie en docent muziek in Den Haag.

Leerinhouden en didactische werkvormen zijn geïnspireerd door de antroposofische visie op mens en samenleving ontwikkeld door Rudolf Steiner. Onderwijs, onderzoek, nascholing en dienstverlening vormen samen de kerntaak van de hogeschool.

Sinds 2006 heeft Pabo Hogeschool Helicon een unieke universitaire "Master of Arts in Education". Deze Masteropleiding aan Pabo Hogeschool Helicon heeft door de samenwerking met de University of Plymouth een uniek en vernieuwend programma binnen het onderwijssysteem in Europa. Een EIMP (European Integrated Masters Programme). Het programma is volgens het Angelsaksische systeem ingericht waarin op basis van de lespraktijk onderzoek gedaan kan worden.

De afgelopen 5 jaar hebben studenten uit diverse gebieden deze opleiding in Limburg gevolgd. We starten nu weer een nieuwe cyclus in Eindhoven om de opleiding bereikbaar te maken voor studenten uit meer noordelijk gelegen plaatsen



## 2. ALGEMENE STUDIE-INFORMATIE

De 2-jarige opleiding “Specialisatie vrijeschoolonderwijs” richt zich specifiek op bevoegde leraren basisonderwijs.

Het vrijeschoolonderwijs heeft als uitgangspunt het drieledig mensbeeld en de mens in ontwikkeling. Onderstaande drie elementen vormen het kernobject van handelen:

- de ontwikkeling van het kind als uitgangspunt
- leerstof als ontwikkelingsstof
- de gehele mens naar lichaam, ziel en geest.

### Opleidingsplan

Het opleidingsplan bevat de volgende onderdelen:

- |                        |  |
|------------------------|--|
| a. Pedagogie           | <u>Leeftijd fasen</u> 0-7, 7-14, 14-21 jaar<br>vrijeschool leerplan  |
| b. Didactiek           | Taal<br>Rekenen<br>Zaakvakken  |
| c. Algemene Menskunde  | Overzicht van en inzicht in de onderwerpen uit de opleiding <i>Allgemeine Menschenkunde</i> van R. Steiner |
| d. Beroepsvaardigheden | Intervisie, in- en externe relaties, houding en ethiek   |

De deelnemers beschikken na afloop van de opleiding over de bekwaamheid vrijeschoolleraar zoals die op basis van de specifieke eindtermen voor de opleiding “Specialisatie vrijeschoolonderwijs” door Pabo Hogeschool Helicon zijn vastgesteld. Dat betekent dat de benoemde competenties voldoende zijn ontwikkeld en de bijbehorende gedragskenmerken zowel door begeleide stage als door een criteriumgericht interview worden getoetst.

Bij het voldoen aan de gestelde eisen, wordt aan de deelnemers het certificaat *Specialisatie vrijeschoolonderwijs voor bevoegde leraren* uitgereikt.



## De acht leraarsbekwaamheden van Pabo Hogeschool Helicon

- 1 Kunstzinnig onderwijzen en begeleiden.
- 2 Inter-persoonlijk handelen.
- 3 Spiritueel-menskundig / pedagogisch handelen.
- 4 Vakinhoudelijk en vakdidactisch ontwerpen en handelen.
- 5 Organisatorisch handelen.
- 6 Sociaalcommunicatief handelen in de schoolgemeenschap.
- 7 Sociaalcommunicatief handelen met de schoolomgeving.
- 8 Zelfontwikkeling.

Deze leraarsbekwaamheden zijn de SBL-competenties op startbekwaamheidsniveau; zij zijn aangevuld, dus meer verdiept en rijker ingekleurd vanuit het beroepsbeeld van Pabo Hogeschool Helicon.

### Kernkwaliteiten binnen de bekwaamheden.

Kernkwaliteiten zijn 'basale persoonlijke vermogens die het leraarsberoep substantie geven in de directe ontmoeting met dit kind of deze klas'.

De vier kernkwaliteiten zijn:

- 1 Open en onderzoekend.
- 2 Doelgericht en flexibel.
- 3 Inspirerend en helend.
- 4 Tegenwoordigheid van geest.

Dit ontwikkelkader is het criteriuminstrument voor student en opleiders bij opleiden, begeleiden en toetsen. Kernkwaliteiten en leraarsbekwaamheden ontwikkel je op basis van een zekere aanleg, vooral in de praktijk van het onderwijswerk.

### Toelating

Toelating geldt voor pabo-studenten, die bereid zijn stage te lopen op een van de vrijescholen binnen de Stichting Pallas, en **bevoegde leraren basis-onderwijs** die werkzaam zijn of willen gaan werken op een vrijeschool en zich willen professionaliseren tot leraar basisonderwijs vrijescholen.



## **Certificering**

Na certificering voldoet de deelnemer aan kenmerken van de beginnende vrijeschoolleraar. Deze zijn:

- De leraar is in staat, rekening houdend met de leeftijdsfase van de kinderen, ontwikkelingsgericht te werken.
- De leraar is in staat de eigen identiteit van de school mede vorm te geven.
- De leraar is in staat het pluriforme en multiculturele aspect van de huidige samenleving in zijn handelen te integreren.
- De leraar is in staat ontwikkelingsgericht te denken en te handelen.

## **Werkwijze van de opleiding**

Vorm en inhoud van de studiemiddagen en de stagebegeleiding:

### **De studiemiddagen**

- Tijdens de studiemiddagen wordt gewerkt vanuit vragen die tijdens de stages of de eigen werksituatie zijn opgekomen.
- Op iedere studiedag formuleert de student een (deel)vraag waaraan in de tussenliggende tijd gewerkt wordt.
- In de tussenliggende tijd wordt een ontwikkelingsportfolio bijgehouden over het (deel)onderzoek.
- Tijdens de studiemiddagen wordt er gereflecteerd op de inhoud van het portfolio en de ontstane vragen. Deze vragen kunnen ook een inleiding op de antroposofie of bepaalde pedagogisch–didactische gebieden aan de orde brengen.
- De afsluiting van de studie zal bestaan uit:
  - een gesprek over de vraag en het verrichte onderzoek;
  - een presentatie van het onderzoek aan medestudenten.

Docenten hebben de opdracht in hun praktijk van het lesgeven vraaggestuurd te werk te gaan. Dat wil zeggen dat de didactische aanpak van de opleiding gebaseerd is op het onderzoek naar eigen vragen en het helpen vinden van antwoorden daarop volgens bovenstaande methodiek. Dat betekent dat eigen inbreng van de deelnemers wezenlijk is voor de inhoud van de opleiding.



## Stages

De deelnemer loopt tenminste vier dagen stage in een andere dan de eigen school. De stages worden begeleid door opleiders in de school.

In het tweede studiejaar wordt deze procedure herhaald.

Op basis van de vooraf gestelde doelen en eisen geeft de stagebegeleider/opleider de beoordeling **wel of niet** voldaan.

### De stagebegeleiding

- De intake richt zich op de persoonlijke leer- onderzoekvraag van de student.
- De student geeft aan wat hij/zij denkt nodig te hebben voor het beantwoorden van de vraag en ontvangt reflectie van de stagebegeleider.
- Uitzetten van een leer- onderzoektraject.
- Formulering van de criteria waaraan het portfolio moet voldoen als document waarin 'bewijsstukken' van het leer- onderzoekproces worden verzameld.
- Stagebegeleider bezoekt en begeleidt de student.



## Schematisch uitbeeld

### **Stagebespreking**

- Gesprek over de vraagstelling
- Proces bespreking
- Aanscherpen opdrachten
- Vraag stellen/hernieuwen

### **Studiemiddagen**

- Inhoudelijke benadering van een thema
- Kunstzinnige benadering van onderwijs
- Procesbespreking en portfolio
- Formulering van opdrachten

Literatuurstudie met betrekking tot de vraagstelling  
Verslaglegging portfolio

Vormgeving van het onderzoek

### **Portfolio**

- Procesbeschrijving
- Uitwerking opdrachten
- Uitwerking vraagstelling

### **Afsluiting**

- Eindgesprek
- Presentatie



## **Personele bezetting**

### *Studieleider:*

Paul van Meurs

De studieleider

- begeleidt het gehele studieproces
- geeft leiding aan de docenten
- is voorzitter in het docentenoverleg

### *Studiecoördinatie:*

Hans Passenier

### *Contactpersoon nascholing/post initieel onderwijs*

#### *Pabo Hogeschool Helicon:*

Marije van den Broek

## **Beoordeling**

Studieprestaties worden beoordeeld aan de hand van de geformuleerde criteria. (Zie o.a. achterzijde van het aanmeldingsformulier). Beoordelingen worden gegeven in de termen **wel** of **niet** aan de gestelde eisen voldaan en geadministreerd.

Indien gedurende een studieperiode niet aan het aanwezigheids criterium van 80% kan worden voldaan, bestaat de mogelijkheid hieraan alsnog te voldoen door het volgen van een direct aansluitend extra studiejaar. Dit dient tijdig door de deelnemer aan de studieleiding te worden aangegeven en zal in overleg worden bepaald.

Hiervoor worden extra studiekosten in rekening gebracht.

De uiterste datum waarop de beoordeling aan de deelnemer wordt gegeven, ligt 20 werkdagen na de datum waarop het vak(onderdeel) door de deelnemer is afgesloten.

De deelnemer die niet op de afgesproken datum heeft kunnen deelnemen aan de afsluitingsopdracht dient binnen 10 werkdagen daarna contact op te nemen met de betreffende docent voor het maken van een nieuwe afspraak.

Bij nalatigheid van de deelnemer in dezen vervallen de rechten van de deelnemer op een beoordeling.



Een docent kan slechts bij uitzondering en na overleg met de studieleider en de betreffende deelnemer de uiterste beoordelingsdatum overschrijden en een nieuwe afspraak maken.

Bij nalatigheid van de docent in dezen heeft de deelnemer voor het betreffende vak(onderdeel) automatisch aan de gestelde eisen voldaan.

In gevallen waarin deze regeling niet voorziet, beslist de studieleider in overleg met de contactpersoon nascholing over een passende oplossing.

### **Commissie eindafsluiting**

De commissie eindafsluiting wordt gevormd door de studieleider, de studietoördinator en de contactpersoon nascholing van Pabo Hogeschool Helicon.

### **Conflict over beoordeling**

Bij een conflict over beoordeling wendt de deelnemer zich eerst tot de betreffende docent(en). Mocht hierna het conflict blijven bestaan, dan kan de deelnemer de bemiddeling vragen van de studieleider. Deze is verplicht binnen 10 werkdagen een bemiddelingspoging te doen. Indien dan nog geen bevredigende oplossing is gevonden, dan kan de deelnemer in beroep gaan (zie hieronder).

### **College van Beroep voor de Examens**

Als de poging ter oplossing van een conflict over beoordeling van een studieprestatie, die hierboven beschreven staat, gefaald heeft, dan heeft de deelnemer het recht binnen 10 werkdagen na de bemiddeling door de studieleider, in beroep te gaan.

Het beroep kan uitsluitend schriftelijk met redenen omkleed geschieden bij het College van Beroep voor de Examens, p/a Pabo Hogeschool Helicon.

Het College van Beroep bestaat uit:

- een lid van de Raad van Toezicht van Pabo Hogeschool Helicon,
- een niet bij het conflict betrokken lid van het beleidsoverleg van de opleiding,



- een docent van de opleiding, van wie het vak tot een ander vormingsgebied behoort dan het vak waarover het beroep gaat.

### **Studielast**

De studielast wordt uitgedrukt in sbu (=studiebelastingsuren). Onder deze uren vallen contacturen, stage-uren, begeleidingsuren en zelfstudie-uren. De totale opleiding heeft een studielast van 220 uur.

### **Financiën**

Het lesgeld van de 2-jarige opleiding bedraagt voor 2011–2013; € 2.300,. Wanneer je verbonden bent aan een vrijeschool wordt de rekening naar de school gestuurd, tenzij anders afgesproken.

### **Lerarenbeurs**

De lerarenbeurs maakt het voor iedere docent van primair onderwijs tot en met hbo mogelijk om eenmaal in zijn carrière een stevige bijscholing te volgen. Met het geld uit de beurs worden studiekosten betaald en in de meeste gevallen ook de vervanging op school. De lerarenbeurs is de ideale regeling voor leraren die een keer flink kennis willen bijtanken.

Ga voor meer informatie naar [Zoekso.nl](http://Zoekso.nl) Tik in Pabo Hogeschool Helicon en klik op **zoek opleiding**.

### **Literatuur**

- *Algemene menskunde*, Rudolf Steiner
- *Ontwikkelingsfasen van kinderen*, Rudolf Steiner
- *Kinderen met een raadsel*, M. Terlouw e.a.
- *Ik zie rond in de wereld....* Frank de Kiefte, Kees Verhage, Annemieke Zwart



## **Adressen studieleiding, stagebegeleider en docenten**

### **Studieleider:**

Paul van Meurs, [p.vanmeurs@hetnet.nl](mailto:p.vanmeurs@hetnet.nl)

### **Studiecoördinator:**

Hans Passenier

T: 06 520 039 75

F: 084 711 11 05

E: [info@passenier.com](mailto:info@passenier.com)

I: [www.passenier.com](http://www.passenier.com)

### **Contactpersoon nascholing Pabo Hogeschool Helicon**

Marije van den Broek

T: 030 693 79 00

E: [mvandenbroek@hhelicon.nl](mailto:mvandenbroek@hhelicon.nl)

F: 030 691 14 40

I: [www.hogeschoolhelicon.nl](http://www.hogeschoolhelicon.nl)

### **Secretariaat nascholing Pabo Hogeschool Helicon**

Ingrid de Bruin

T: 030 693 79 00

E: [idebruin@hhelicon.nl](mailto:idebruin@hhelicon.nl)

F: 030 691 14 40

### **Stagebegeleider:**

Ria Theus, [riatheus@wanadoo.nl](mailto:riatheus@wanadoo.nl)

### **Docent kleuterpedagogie:**

Loïs Eijgenraam

[loiseijgenraam@hotmail.com](mailto:loiseijgenraam@hotmail.com)



**Docent pedagogie basisonderwijs:**

Peter Giessen

[peter.giesen@home.nl](mailto:peter.giesen@home.nl)

DAG 1	DAG 2	DAG 3	DAG 4	DAG 5	DAG 6		Tijd	NNTB
Woe. 21 september 2011	Woe. 09 november 2011	Woe. 11 januari 2012	Woe. 7 maart 2012	Woe. 18 april 2012	Woe. 06 juni 2012		09.00–9.30 uur	Kunstbeschouwing
14.30–15.20 uur	14.30–15.20 uur	14.30–15.20 uur	14.30–15.20 uur	14.30–15.20 uur	14.30–15.20 uur			Paul
<b>Portfoliobespreking</b>							9.30–11.00 uur	
		<b>Lois</b>	<b>Paul</b>	<b>Peter</b>	<b>Paul</b>			Hans
					Kunst		11.00 pauze	
							11.15–11.45 uur	<b>presentatie</b>
15.20–15.30 uur: pauze	15.20–15.30 uur: pauze	15.20–15.30 uur: pauze	15.20–15.30 uur: pauze	15.20–15.30 uur: pauze	15.20–15.30 uur: pauze			
15.30–16.30 uur	15.30–16.30 uur	15.30–16.30 uur	15.30–16.30 uur	15.30–16.30 uur	15.30–16.30 uur		11.45–13.00	
<b>Portfoliobespreking en intakegesprek</b>							13.00 pauze	
							13.45–14.15 uur	<b>kunst</b>
							14.15 – 15.30	
16.30–16.45 uur: pauze							15.30	pauze
16.45–17.45 uur	16.45–17.45 uur	16.45–17.45 uur	16.45–17.45 uur	16.45–17.45 uur	16.45–17.45 uur			
<b>vakgebieden vanuit portfolio</b>							15.45 – 16.15	<b>presentatie</b>
dekkend met studiegids							16.15 – 17.00	afsluiting
							17.00	uitreiking certificaten
17.45–18.45 uur: pauze	17.45–18.45 uur: pauze	17.45–18.45 uur: pauze	17.45–18.45 uur: pauze	17.45–18.45 uur: pauze	17.45–18.45 uur: pauze			
18.45–20.00 uur	18.45–20.00 uur	18.45–20.00 uur	18.45–20.00 uur	18.45–20.00 uur	18.45–20.00 uur			
<b>vakgebieden vanuit portfolio</b>								
dekkend met studiegids								





## STAGE OPLEIDINGSBOEK

### INHOUD

1. Voorwoord
2. Algemene informatie
3. Opleidingsopdrachten
4. Competenties

### 1. VOORWOORD

In dit deel van de studiegids staan de richtlijnen voor de kijkstage en de opleidingsopdrachten beschreven.

Met betrekking tot de leiding/begeleiding worden de volgende begrippen gehanteerd:

- **Studieleider**, Paul van Meurs  
Docent van de opleiding.  
Beoordeelt de stage en het stageverslag in overleg met de stagebegeleider en studietoördinator.
- **Stagebegeleider/opleider**, Ria Theus  
Bezoekt studenten per studiejaar tweemaal op de eigen werkplek.  
Onderzoekt met de student wat de leerpunten zijn in het kader van de te ontwikkelen competenties.  
Doet verslag van de waargenomen ontwikkelde competenties aan de studieleider.
- **Studietoördinator**, Hans Passenier  
Belast met de organisatie van de kijkstages. Hieronder wordt verstaan het regelen en verdelen van de stageplaatsen. Tevens is hij contactpersoon naar alle stagescholen en de school van de student.  
Beoordeelt de stage en het opleidingsverslag in overleg met de stagebegeleider en studieleider.  
Tevens registreert hij de vorderingen van de student in het geheel van de opleiding.



## 2. ALGEMENE INFORMATIE

### De plaats van de kijkstage in de opleiding

In de visie van de opleiding staat de wisselwerking tussen theorie en praktijk centraal. Dit betekent een afwisseling tussen het volgen van lessen en ervaringen in de praktijk, zowel in de eigen klas als in de stageklas.

Het doel van de kijkstages is studenten handelingsbekwaam te maken in de uitvoering van de vrijschool pedagogische leerstof.

### Structuur van de kijkstage

De deelnemer loopt tenminste twee dagen kijkstage per studiejaar in een andere dan de eigen school. De kijkstages worden begeleidt door opleiders in de school.

#### 1e bezoek

Stagebegeleider/opleider bezoekt de student in de eigen klas. In een gesprek worden eigen werk/onderzoeksvragen geformuleerd. Deze vragen worden onderzocht op de stageplek.

#### 2e bezoek

Stagebegeleider/opleider bezoekt in de loop van het studiejaar de student nogmaals in de eigen klas. Gekeken wordt naar de ontwikkeling en het resultaat van de eigen onderzoeksvragen. In het tweede studiejaar wordt deze procedure herhaald.

### Begeleiding in het teken van reflectief leren

De kern van het “reflectief leermodel” is dat de student in hoge mate verantwoordelijk is voor zijn eigen (beroeps)ontwikkeling.

Deze verantwoordelijkheid wordt zo aangesproken dat de student een eigen leerweg kan gaan en een persoonlijk vakmanschap kan ontwikkelen.

Concreet betekent dit dat de student in de verslaglegging moet kunnen aangeven op zijn eigen ervaringen te kunnen reflecteren, door eigen leervragen te formuleren en het verloop van het leerproces te kunnen vastleggen. Daarnaast wordt in het evaluatiegesprek (bij stagebezoek of begeleidingsgesprek) van de student een



actieve rol gevraagd in het evalueren en formuleren van nieuwe leervragen. De docent speelt een begeleidende rol in de reflectie van de student. Doel van deze opzet is dat de student leert reflecteren op eigen handelen en daarmee in toenemende mate het eigen studieproces in handen neemt.

### **Voorbereiding en nabespreking**

De kijkstage wordt, in samenwerking met de stagebegeleider/opleider in de school voorbereid, vanuit eigen geformuleerde vragen door de student en de waarnemingen van de stagebegeleider/opleider in de klas van de student. Daar worden onderzoeksoopdrachten gevonden. De algemene gang van zaken en de beoordeling van de stage wordt voor- en nabesproken met de studieleider.

### **Rol van de stagebegeleider**

Een van de eerste taken van de stagebegeleider is het samen met de student opstellen van een werkplan voor de stageperiode. Aan de stagebegeleider wordt gevraagd waarneming- en leeropdrachten met de student voor- en na te bespreken.

Aan het eind van de stageperiode reflecteert de student samen met de stagebegeleider op zijn/haar handelen in de afgelopen stageperiode. De stagebegeleider geeft de student ruimte voor deze reflectie.

## **3. OPLEIDINGSOPDRACHTEN**

### **Opleidingsverslag**

Student maakt een schriftelijk verslag van de werkpunten op A4-papier. Het verslag wordt verzorgd gebundeld ingeleverd bij de studieleider.

De inhoud van het verslag bestaat in ieder geval uit:

- Een voorwoord, waarin het met de begeleider opgestelde werkplan en de eigen leerdoelen zijn opgenomen.
- Een verslag van de waarnemingsactiviteiten.
- Een algemene reflectie op het verloop van de



opleidingsperiode.

- Een nawoord waarin wordt teruggekeken op de leerdoelen uit het voorwoord.

Het verslag wordt ingeleverd bij de studieleider.

## **5. BEKWAAMHEIDSEISEN**

Voor studenten gelden de bekwaamheidseisen voor leraren basis- onderwijs. We gaan er vanuit dat de studenten deze competenties hebben ontwikkeld in hun opleiding tot leraar basisonderwijs.

Voor de nascholingsopleiding ‘Specialisatie vrijeschoolonderwijs’ komen een aantal aanvullende competenties aan bod, die te maken hebben met de praktijk op de vrijeschool.

Om deze specifieke competenties te ontwikkelen en te begeleiden worden ze door de student geformuleerd in ontwikkellijnen. Eerst beschrijven we hoe een student tot de vraagstelling komt en vervolgens beschrijven we de ontwikkelingslijnen en de competenties.

### **De vraagstelling**

Verderop in de studiegids staan de verschillende competenties weer-gegeven die van belang geacht worden voor het werken binnen een vrijeschool.

Deze competenties staan dan ook centraal tijdens de bezoeken en de opleidingsbijeenkomsten.

Voor het werken aan/met deze competenties achten we de volgende stappen van belang:

- De student kiest een van de competenties uit waarvan hij/zij vindt dat daar ontwikkelingsmogelijkheden/vragen liggen. De opleider/stagebegeleider heeft een gesprek met de student om de stage opleidingsvraag te formuleren aan de hand van zelf geformuleerde ontwikkelingslijnen.



- Aan de hand van deze vraag formuleren de stagebegeleider en de student samen een waarnemingskader.
- Vanuit dit waarnemingskader worden criteria geformuleerd in de vorm van een kijkwijzer.
- De student draagt er zorg voor dat de ontwikkelingen die hij/zij binnen het voornemen doormaakt zichtbaar/beleefbaar worden in het portfolio.
- Er wordt een stageplaats gekozen.
- De stagebegeleider bezoekt de student op de eigen werkplek en reflecteert de student op zijn voornemens aan de hand van de kijkwijzerpunten.
- Aan het eind van de stagetijd heeft de cursist een gesprek met de opleider/stagebegeleider, de studiecoördinator en de studieleider om terug te blikken op dit voornemen. Dit gesprek vormt naast een presentatie tevens de afsluiting van de studie.



## Ontwikkelingslijnen

Deze lijnen dienen als voorbeeld van ontwikkelingslijnen. Waar sta je? Wat wil je bereiken?

De student kiest zelf een van deze lijnen of formuleert aan de hand van deze voorbeelden eigen lijnen.

Werkwijze:

- vul polariteiten in.
- Geef ontwikkelingsrichting aan.
- Geef gewenste positie aan.

### *In de ontwikkelingsstroom van de kinderen staan*

--	--	--	--	--	--	--

*Steunen op ontwikkelingsmateriaal en voorbereiding*

*Durf op het moment in te spelen*



### *Moed*

--	--	--	--	--	--	--

*Controle*

*Reageren op het moment*



### *Werken met levend materiaal*

--	--	--	--	--	--	--

*Steunen op de voorbereiding*

*Alert reageren op wat er gebeurt*

### *Reflecteren op eigen handelen*

--	--	--	--	--	--	--

*Corrigeren van het werk*

*Wat heb ik bewogen?*

### *Bewust communiceren*

--	--	--	--	--	--	--

*Kritiek ervaren*

*gevoel en behoefte herkennen en erkennen*

### *Luisteren*

--	--	--	--	--	--	--

*De ander niet zien*

*de ander zonder oordeel tegemoet gaan*



### **Verbinding maken**

--	--	--	--	--	--	--

*Manipuleren*

*Een open verzoek doen*

### **Ontwikkeling vanuit antroposofische menskunde waarnemen**

--	--	--	--	--	--	--

*Gedrag zien*

*Ontwikkelingsfasen herkennen*

### **Plan van aanpak maken**

--	--	--	--	--	--	--

*Handelingsvoornemen*

*Concreet actieplan maken*

### **Zelfbeeld**

--	--	--	--	--	--	--

*De ander zien*

*zichzelf kunnen kwalificeren*

### **Reflecteren op zichzelf**

--	--	--	--	--	--	--

*Jezelf veroordelen*

*Jezelf kritisch beschouwen*

### **Zichzelf scholen**

--	--	--	--	--	--	--

*Alles ervaren*

*vakliteratuur bijhouden*

### **Kunstzinnig les geven**

--	--	--	--	--	--	--

*Voorlezen van vertelstof*

*Vrij vertellen*

*Vormtekening overnemen*

*Zelf vormen bedenken etc.*



## DE COMPETENTIES

### 1. Inter-persoonlijk competent

De leraar vrijeschoolonderwijs zorgt ervoor dat er in zijn groep een prettig leef- en werkklimaat heerst. Dat is de verantwoordelijkheid van de leraar vrijeschoolonderwijs en om die verantwoordelijkheid waar te kunnen maken moet de leraar inter-persoonlijk competent zijn.

Een leraar die inter-persoonlijk competent is, kan in de ontwikkelingsstroom van de kinderen stappen. De leraar kan zijn kennis en kunde omvormen opdat hij in deze ontwikkelingsstroom kan stappen.

Om te voldoen aan deze bekwaamheidseis doet de leraar vrijeschoolonderwijs het volgende:

- de leraar maakt contact met de kinderen en zorgt ervoor dat zij contact kunnen maken met hem/haar en zich op hun gemak voelen
- de leraar neemt de ontwikkelingsstroom van de kinderen waar
- de leraar ontwikkelt nieuwe instrumenten op het gebied van bewegingsonderwijs, werken met temperamenten, planetentypen, constitutietypen en antroposofische menskunde
- de leraar heeft de moed een eigen weg te gaan
- de leraar kan werken met het levende materiaal
- de leraar kan reflecteren op het eigen handelen

### 2. Pedagogisch competent

De leraar basisonderwijs bevordert de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van de kinderen. De leraar helpt hen een zelfstandig en verantwoordelijke persoon te worden. Wanneer de leraar basisonderwijs deze verantwoordelijkheid waar kan maken is de leraar pedagogisch competent.

Een leraar die pedagogisch competent is, creëert een veilige leeromgeving in zijn groep en zijn lessen. De vrijeschoolleraar zorgt ervoor dat de kinderen:



- weten dat ze erbij horen en welkom zijn
- weten dat ze gewaardeerd worden
- op een respectvolle manier met elkaar omgaan
- uitgedaagd worden om verantwoordelijkheid te nemen voor elkaar
- initiatieven kunnen nemen en zelfstandig kunnen werken.

Om te voldoen aan deze bekwaamheidseis moet de leraar vrijeschool-  
onderwijs het volgende doen:

- de leraar vormt zich een goed beeld van het sociale klimaat in een groep, van individueel welbevinden van de kinderen en van de vorderingen die zij maken, gezien vanuit het antroposofisch mens-  
beeld
- de leraar ontwerpt op basis daarvan een plan van aanpak of een benadering om de kinderen te begeleiden naar een veilig en harmonisch leef- en werkklimaat en om hun sociaal-emotionele en morele ontwikkeling te bevorderen
- de leraar voert dat plan van aanpak of die benadering uit
- de leraar evalueert dat plan van aanpak of die benadering en stelt het waar nodig bij, voor de hele groep en ook voor individuele kinderen
- de leraar signaleert problemen en belemmeringen in de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van leerlingen en stelt, eventueel samen met collega's, een passend plan van aanpak of benadering op.

### **3. Competent zijn in het samenwerken met de omgeving**

De leraar vrijeschoolonderwijs onderhoudt contacten met de ouders of verzorgers van de kinderen. Hij zorgt er ook voor dat zijn professionele handelen en dat van anderen buiten de school goed op elkaar zijn afgestemd. Dat is de verantwoordelijkheid van de leraar vrijeschoolonderwijs en om die verantwoordelijkheid waar te kunnen maken is de leraar competent in het samenwerken met de omgeving van de school.

Een leraar die competent is in het samenwerken met de omgeving,



levert in het belang van de kinderen zijn bijdrage aan een goede samenwerking met mensen en instellingen in de omgeving van de school. Dat wil zeggen dat de vrijeschoolleraar:

- goede contacten onderhoudt met de ouders of verzorgers van de kinderen
- goede contacten onderhoudt met andere mensen en instellingen die ook te maken hebben met de zorg voor de kinderen.

Om te voldoen aan deze bekwaamheidseis doet de leraar vrijeschool-  
onderwijs het volgende:

- hij geeft op een professionele manier aan ouders en andere belanghebbenden informatie over de kinderen en hij gebruikt de informatie die hij van hen krijgt
- hij neemt op een constructieve manier deel aan verschillende vormen van overleg met mensen en instellingen buiten de school
- hij verantwoordt zijn professionele opvattingen en werkwijze met betrekking tot een leerling aan ouders en andere belanghebbenden en past in gezamenlijk overleg indien nodig zijn werk met die leerling aan.

Om te voldoen aan deze bekwaamheidseis heeft de leraar vrijeschool-  
onderwijs deze kennis:

- de leraar is bekend met de leefwereld van ouders of verzorgers en met de culturele achtergronden van de kinderen en hij weet hoe hij daar rekening mee moet houden in zijn doen en laten als leraar
- de leraar is op de hoogte van de professionele infrastructuur waar zijn school onderdeel van is
- de leraar heeft vaardigheden op het gebied van bewuste communicatie.

#### **4 . Competent in reflectie en ontwikkeling**

De leraar vrijeschoolonderwijs ontwikkelt en professionaliseert zich voortdurend verder. Dat is zijn verantwoordelijkheid en om die verantwoordelijkheid waar te kunnen maken moet de leraar vrijeschool onderwijs competent zijn in reflectie en ontwikkeling.



Een leraar die competent is in reflectie en ontwikkeling, denkt regelmatig na over zijn beroepsopvattingen en zijn professionele bekwaamheid. De leraar streeft ernaar zijn beroepsuitoefening bij de tijd te houden en te verbeteren. De vrijeschoolleraar:

- weet goed wat hij belangrijk vindt in zijn leraarschap en van welke waarden, normen en onderwijskundige opvattingen hij uitgaat
- heeft een goed beeld van zijn eigen competenties, zijn sterke en zwakke kanten
- werkt op een planmatige manier aan zijn verdere ontwikkeling
- stemt zijn eigen ontwikkeling af op het beleid van zijn school en benut de kansen die de school biedt om zich verder te ontwikkelen.

Om te voldoen aan deze bekwaamheidseis doet de leraar vrijeschool- onderwijs het volgende:

- de leraar werkt planmatig aan de ontwikkeling van zijn bekwaamheid, op basis van een goede analyse van zijn competenties
- de leraar stemt de ontwikkeling van zijn bekwaamheid af op het beleid van de school
- de leraar maakt bij die ontwikkeling gebruik van informatie van kinderen en collega's en ook van collegiale hulp in de vorm van bijvoorbeeld intervisie en supervisie.

Om te voldoen aan deze bekwaamheidseis moet de leraar vrijeschool- onderwijs deze kennis hebben:

- de leraar heeft voldoende gedragspsychologische kennis om zijn eigen gedrag en dat van anderen te begrijpen en te analyseren
- de leraar is op de hoogte van de onderwijspraktijk in andere scholen voor primair onderwijs en vervolgscholen en ook van actuele ontwikkelingen op het gebied van pedagogiek, didactiek, inhouden, werkwijzen en organisatievormen in het vrijeschoolonderwijs
- de leraar is op de hoogte van actuele ontwikkelingen op het gebied van pedagogiek en didactiek die relevant zijn voor zijn onderwijs.